

Opplæringsprogrammet

TIDLIG INN

Tidlig intervensjon
ved vansker knyttet
til psykisk helse,
rusmidler og vold
i nære relasjoner

Opplæring i bruk av kartleggingsverktøy og samtalemotodikk
i møte med gravide og småbarnsforeldre

Hvis kommunen din ønsker å styrke arbeidet sitt i møte med gravide, småbarnsforeldre og deres barn, kan dere melde deres interesse for opplæringprogrammet. Se siste side.

Hvorfor delta i dette programmet – og hvem er ansvarlig?

Det er ofte vanskelig å spørre om og gi hjelp i forhold til psykisk helse, rusmidler og vold i nære relasjoner. Derfor har Helse-direktoratet og Barne, ungdoms- og familie-direktoratet gått sammen om å utarbeide et helhetlig opplæringsstilbud i tidlig intervensjonsverktøy og -metoder. Dette skal bidra til å gjøre ansatte tryggere i arbeidet med å avdekke et begynnende problem, og tilby adekvat hjelp.

Det er opprettet regionale opplæringsteam som kan tilby opplæring i din kommune. Teamene består av kursholdere fra:

- RVTS (Regionale ressursentre om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging)
- KoRus (Kompetansesenter – rus)
- Bufetat (Barne-, ungdoms- og familieetaten)
- RBUP/RKBU (Regionsenter for barn og unges psykiske helse / Regionalt kunnskapssenter for barn og unge)

Hva er opplæringsprogrammet?

Opplæringsprogrammet er et tilbud om opplæring i gode verktøy og metoder innen tidlig intervensjon. Målgruppen er kommunalt ansatte som i det daglige møter småbarnsforeldre, gravide og deres partnere. Det gis opplæring i konkrete verktøy og samtalemetodikk, og anbefalinger knyttet tverrsektoriell samhandling i oppfølgingen. Ved siden av noe teori, inneholder opplæringsprogrammet flere øvelser for styrke den enkeltes ferdigheter og opplevelse av mestring. Det legges også opp til veiledning og erfaringsutveksling.

Sentralt i opplæringen:

- Dialog om sårbare tema
- Bruk av MI og støttesamtaler
- Kartlegging av og samtaler om alkohol og graviditet
- Kartlegging av og samtaler om psykiske vansker under graviditet og småbarnsperiode
- Kartlegging av og samtaler om vold i nære relasjoner
- Samarbeid om alvorlig og kompleks problematikk

VÅRT MÅL er at deltakerne gjennom opplæringsprogrammet skal få:

- mot til å spørre om alkohol, psykisk helse og vold.
- mot til å handle på grunnlag av svar fra den enkelte.
- kunnskap om hva du kan gjøre og hvem du skal henvende deg til, og hvilke(n) instans(er) som er de(n) riktige til å følge opp den enkelte, familien eller barna.

Programmets form og innhold

Opplæringsprogrammet er modulbasert og går over seks dager. Kommunen beslutter hvilke verktøy og rutiner som ønskes implementert. Dagene gjennomføres av et regionalt opplæringsteam i samarbeid med kommunen. Veiledning følger undervisningsmodulene og i implementeringsperioden etter opplæringen.

Dag 1 del en

- Introduksjon til Opp- læringsprogrammet.
- Kommunen har ordet: Hva er status i kommunen og hva er behovet i vår kommune?

Ansvarlig:
Kommunen i samarbeid med opplæringsteam

Dag 1 del to

- Dialog om sårbare tema – empatisk rådgivning.

Ansvarlig:
Kompetansesenter rus

Dag 2

- Å bli trygg på å snakke om alkohol og graviditet.
- Opplæring i MI (Motiverende Samtale). Praktiske øvelser.

Ansvarlig:
Kompetansesenter rus

Dag 3

- Å bli trygg på å spørre om psykiske vansker i forbindelse med svangerskap og barseltid.
- Opplæring i å kartlegge og bruk av støttesamtale. Praktiske øvelser.

Ansvarlig:
RBUP og RKBU

Dag 4

- Å bli trygg på å spørre om vold i nære relasjoner, og bli trygg på oppfølging av saker hvor vold er involvert. Praktiske øvelser.

Ansvarlig:
Regionale ressursentre om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging

Dag 5

- Om å komme tidlig inn og sikre tverrfaglig, helhetlig og langsiktig hjelp til barn og familier med alvorlig og kompleks problematikk.

Ansvarlig:
Bufetat (statlig barnevern og familievern tjenesten)

Dag 6

- Utveksling av kommunens erfaringer knyttet til endring av rutiner, implementering og bruk av verktøyene og metodene, og oppfølging av familiene.

Ansvarlig:
Kommunen i samarbeid med opplæringssteam

Hvem deltar i programmet – målgruppen

Målgruppen er kommunalt ansatte som i det daglige møter småbarnsforeldre, gravide og deres partnere. Det er primært helsepersonell som får opplæring i hvordan man gjennom samtaler kommer tidlig i posisjon til å hjelpe den enkelte og familien. Men deltakere er tverrprofesjonelt sammensatt. Opplæring av effektive samtalemetoder er nyttig for alle som deltar uavhengig av profesjon som arbeider i kommunen.

Opplæringsprogrammet er godkjent av den norske legeförening som utdannende kurs for leger med følgende spesialiteter: allmenntidisin, samfunnsmedisin, og barnesykdommer. Det er også godkjent av jordmorforbundet .

Det arbeides med å få godkjenning av sykepleierforbundet og psykologforeningen.

Kommunenes rolle

Formål

Målet med opplæringen er å gi kommunen trygge ansatte når det gjelder tidlig identifikasjon og intervensjon. Opplæringen i bruk av kartleggingsverktøy og samtalemetoder skal gjøre ansatte og ledere tryggere med hensyn til å spørre om psykisk helse, rusmidler og vold i nære relasjoner. Videre er målet også at kommunen skal få en arena å forbedre samhandlingen mellom tjenestene i møte med gravide, småbarnsforeldre og deres barn.

For å kunne hjelpe på et tidligere tidspunkt enn før, er det avgjørende å lære enkle metoder som bør brukes systematisk og rutinemessig.

Opplæringsprogrammet innbefatter verktøy som vil gjøre det lettere å spørre om temaene psykisk helse, rusmidler og vold i nære relasjoner.

- Det skal gi deg mot til å spørre om temaene.
- Det skal gi deg mot til å handle på grunnlag av svar fra den enkelte.
- Det skal gi deg kunnskap om hva du kan gjøre og hvem du skal henvende deg til, og hvilke(n) instans(er) som er de(n) riktige til å følge opp den enkelte, familien eller barna.

Det praktiske ansvaret for programmet

Kommunen står som praktisk arrangør for gjennomføring av programmet (fristilling av deltakerne, eventuelt lokaliteter og lunsj). Det er ingen deltakeravgift. Kommunens kontaktperson og regionalt opplæringssteam tilrettelegger for gjennomføringen.

Samarbeidsavtale før oppstart

Før oppstart skal det foreligge en samarbeidsavtale som inneholder følgende:

- Skriftlig avtale med kommuneledelsen.
- Lokal plan for avvikling av opplæringen.
- Intensjonsavtale i kommunen om samtale med den gravide innen 5.–8. svangerskapsuke (eller når graviditet er konstatert).
- Bistandsavtaler med aktuelle fagmiljøer/spesialisttjenesten.

Veiledningsavtale – oppfølging

Det forutsettes at kommunene som tar del i opplæringsprogrammet oppretter veiledning for ansatte som tar i bruk kartleggingsverktøyene og samtalemetodene. Kommunen er ansvarlig for å rekruttere veileder. Veilederen vil få oppfølging sammen med andre veiledere. Veiledningen er å anse som et fast tiltak i implementeringsperioden.

Kontakt

Ta kontakt med *Kompetansesenter – rus* i din region for mer informasjon.

HELSEREGION SØR-ØST

Kompetansesenter rus – region sør
Tlf. 35 90 47 00
Hjemmeside: www.borgestadklinikken.no

Kompetansesenter – rus Oslo
Tlf. 02 180
Hjemmeside: www.rusmiddeletaten.oslo.kommune.no/kompetansesenteret/

Kompetansesenter rus – region øst
Tlf. 62 58 15 68
Hjemmeside: www.rus-ost.no

HELSEREGION VEST

Kompetansesenter rus – region vest Bergen
Tlf. 55 90 86 00
Hjemmeside: www.bergenclinics.no

Kompetansesenter rus – region vest Stavanger
Tlf. 51 72 90 00
Hjemmeside: www.rogaland-asenter.no

HELSEREGION MIDT-NORGE

Kompetansesenter rus – region midt-Norge
Hovedkontor Trondheim tlf. 73 86 29 00
Ålesund (Møre og Romsdal) tlf. 70 17 13 00
Levanger (Nord-Trøndelag) tlf. 73 86 29 00
Hjemmeside: www.mnk-rus.no

HELSEREGION NORD

Kompetansesenter rus – region nord
Tlf. 76 96 65 00
Hjemmeside: www.nnk-rus.no

Med **tidlig intervensjon** menes arbeidet med å identifisere og håndtere et problem på et så tidlig tidspunkt at problemet ikke utvikler seg eller blir redusert med begrenset innsats. Hvis problemene er komplekse må henvisning til barnevern og spesialisthelsetjeneste vurderes.